

Tämän julkilausuman allekirjoittajat haluavat ilmaista huolensa Suomen metsänkäyttösuunnitelmien ilmasto- ja monimuotoisuusvaikutuksista. Toteutuessaan hakkuiden ja puunkäytön lisääminen heikentää luonnon monimuotoisuutta ja kiihdyttää ilmastonmuutosta. Allekirjoittajat ovat huolissaan siitä, ettei näihin vaikutuksiin liittyvä tutkimustieto ole välittynyt päätöksentekijöille ja suurelle yleisölle oikein.

Jotta maapallon keskilämpötilan nousu saataisiin vakautettua Pariisin ilmastopöytäkirjassa tavoiteltuun alle kahteen asteeseen, on fossiilisten polttoaineiden käytöstä syntyviä päästöjä vähennettävä merkittävästi ja hiilidioksidia ilmasta poistavia hiilinieluja voimistettava. Jotta biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen päätavoite monimuotoisuuden häviämisen pysäyttämisestä voitaisiin saavuttaa, on uhanalaisten metsälajien elinolosuhteita parannettava. Suomessa puunkäytölle on asetettu voimakkaita lisäystavoitteita, joita perustellaan erityisesti pyrkimyksellä hillitä ilmastonmuutosta kestäväällä tavalla. Kuitenkin:

1) Suomen suunnittelema puunkäytön lisääminen ei hillitse ilmastonmuutosta vuosikymmeniin

Julkisuudessa esiintyvä käsitys puupolttoaineiden ja puuperäisten tuotteiden ilmastomyönteisyydestä perustuu ajatukseen, jonka mukaan puun poltto olisi hiilineutraalia eikä puun korjuun aiheuttamia muutoksia metsien hiilivarastoissa tarvitsisi huomioida. Puunkorjuun lisääminen kuitenkin pienentää metsien hiilivarastoa verrattuna tilanteeseen, jossa puuta korjataan vähemmän. Tulevina vuosikymmeninä Suomen metsien hiilivaraston kasvu (nettohiilinielu) onkin sitä pienempi mitä enemmän metsiä hakataan. Ilmakehän kannalta puunkorjuun nielua pienentävä vaikutus rinnastuu päästöihin.

Hallituksen tavoitteiden ja ilmasto- ja energiastrategian linjausten mukaisesti kotimaisen runkopuun vuosittaiset hakkuut nousivat nykyisestä (2013-2015) noin 66 Mm³:stä noin 80 Mm³:iin ja metsähakkeen käyttö noin 8 Mm³:stä 14-18 Mm³:iin vuoteen 2030 mennessä. Valtaosa nykyisestä ja suunnitellusta puun käytöstä suuntautuu lyhytkestoisiin tuotteisiin, kuten sellu- ja paperiteollisuuden tuotteiksi sekä bioenergiaksi. Pitkäikäisiin puutuotteisiin siirtyvä hiili muodostaa vain pienen osan metsästä kokonaisuudessaan korjatusta hiilestä. Tutkimusten mukaan tavoiteltu puun käytön lisääminen ei auta vähentämään hiilidioksidipitoisuuden nousua ilmakehässä useisiin vuosikymmeniin tai edes tämän vuosisadan aikana. Tämä johtuu siitä, että puunkorjuun lisääminen pienentää metsien hiilinielua, suurin osa metsästä korjatusta hiilestä vapautuu muutaman vuoden kuluessa ilmakehään, eivätkä uusiutumattomien materiaalien ja energian käytön korvaamisesta saatavat päästövähennykset ole nykytiedon valossa riittävän suuria.

Metsiä voitaisiin käyttää vähintään lähivuosikymmeninä tehokkaimmin ilmastonmuutoksen hillinnässä kasvattamalla metsien hiilivarastoa ja lisäämällä puunkäyttöä pitkäikäisiin puutuotteisiin, joissa hiili säilyisi mahdollisimman pitkään ja joiden avulla voitaisiin korvata päästöintensiivisiä uusiutumattomia materiaaleja. Tämä edellyttäisi merkittäviä muutoksia koko metsätaloudessa ja puunkäyttömäärissä ja -tavoissa. Metsien biomassamäärän lisääminen ja puiden korjaaminen suurempina kasvattaisi metsien hiilinielua, hiilivarastoa ja hakkuukertymässä saatavan tukkipuun suhteellista osuutta. Tällöin suurempi osuus metsästä korjatusta puusta olisi mahdollista käyttää pitkäikäisiksi puutuotteiksi. Panostamalla materiaalitekniikkaan ja puurakentamiseen on mahdollista varastoida nykyistä selvästi suurempi osa metsästä korjatusta hiilestä pitkäikäisiin puutuotteisiin.

2) Metsien nykyinen käyttö ja käytön lisääminen vaarantavat luonnon monimuotoisuuden

Metsien monimuotoisuus on turvattava yhteiskunnalle välttämättömien ekosysteemipalveluiden säilyttämiseksi. Lisäksi metsien kyky sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin riippuu oleellisesti niiden monimuotoisuudesta. Suomi on sitoutunut pysäyttämään monimuotoisuuden kapenemisen vuoteen 2020 mennessä.

Suomen metsälajien uhanalaisuus ei ole lisääntynyt kahden viimeksi tehdyn uhanalaisarvioinnin aikana. Todettu 814 metsälajin uhanalaisuus kuitenkin tarkoittaa, että ilman lisätoimia näiden lajien elinolojen parantamiseksi lajien todennäköisyys kuolla sukupuuttoon on korkea. Kansainvälisten uhanalaisuuskeriteerien mukaan voimme arvioida, että seuraavan 50 vuoden aikana Suomen metsäluonnon monimuotoisuus kaventuu, koska uhanalaisista lajeista vähintään 74 mutta jopa 243 tulee kuolemaan sukupuuttoon. Tämän vuoksi edes nykyinen metsätalous ei ole kestävä, ja on todennäköistä, että suunnitellut hakkuumäärien lisäykset uudelleen käynnistävät metsälajien uhanalaisuuden lisääntymisen.

Lahopuun ja vanhojen metsien väheneminen ovat tärkeimmät syyt niin metsälajien uhanalaisuudelle kuin lajien sukupuuttoon kuolemislle.

Lahopuun väheneminen johtuu metsätaloudesta. Luontaisissa suomalaisissa metsissä lahopuun määrä vaihtelee alle 60:stä yli 120:een kuutiometriin hehtaarilla. Nykyinen lahopuun määrä on Suomessa keskimäärin noin viisi kuutiometriä hehtaarilla. Yleisestä uskuksesta poiketen lahopuun määrä on Suomen metsien inventointimittausten mukaan valtakunnallisesti edelleen hieman laskenut viimeisen reilun vuosikymmenen aikana, ja on alle kymmenesosa luontaisesta määrästä. Metsälajien uhanalaisuus ja monimuotoisuuden lasku suomalaisessa metsässä johtuvat siitä, että metsätalous leikkaa huomattavasti lahopuusta riippuvaisten lajien elämän resursseja.

Myös vanhojen metsien väheneminen on seurausta metsätaloudesta. Vanhojen metsien määrä on vähentynyt erittäin nopeasti. Viimeisten 15 vuoden aikana metsätalouden käytössä olevalla pinta-alalla yli 160-vuotiaiden metsien pinta-ala on hakkuiden seurauksena vähentynyt peräti 42 % ja 100-160-vuotiaiden metsien pinta-ala on vähentynyt 15 %. Koska Suomessa puuntuotannon pinta-ala on vähentynyt vain 2-3 %, Suomen metsät ovat hakkuiden seurauksena nuorentuneet voimakkaasti. Näiden lukujen valossa on ilmeistä, että kymmeniä tai mahdollisesti satoja vanhoista metsistä riippuvaisia lajeja häviää lähivuosikymmeninä ja siinäkin tapauksessa, että metsien hakkuuta ei lisätä nykyisestä.

Yhteenveto

Tutkimustulokset metsien käytön vaikutuksista ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen tulee huomioida metsien käyttöä koskevassa strategisessa päätöksenteossa ja ohjauskeinojen laadinnassa. Muussa tapauksessa vaarana on, että ilmastonmuutos kiihtyy ja metsäluonto köyhtyy entisestään. Erityisen tärkeää on löytää ratkaisuja, jotka sekä hillitsevät ilmastonmuutosta että turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Näissä ratkaisuisa kasvatetaan metsien hiilinielua ja hiilivarastoa lisäämällä metsiin ja puutuotteisiin sitoutuneen hiilen määrää. Toivomme, että tämä julkilausuma herättää kansallista ja kansainvälistä keskustelua siitä, miten puunkäyttö voidaan asemoida ilmastovelvoitteiden täyttämässä siten, että se palvelee globaalien ilmastotavoitteiden saavuttamista vaarantamatta luonnon monimuotoisuutta.

Allekirjoittajat (aakkosjärjestyksessä, 68 kpl)

Eeva Berglund	Ympäristöpolitiikan ja kaupunkitutkimuksen dosentti
Frank Berninger	Associate Professor Applied Forest Ecology, PhD
Heidi Björklund	FT
Patrik Byholm	Ekologian ja evoluutiobiologian dosentti
Jaana Bäck	Professori
Yrjö Haila	Ympäristöpolitiikan professori (emeritus)
Jari Haimi	Dosentti
Panu Halme	Luonnonsuojelubiologian dosentti
Jussi Heinonsalo	Akatemiatutkija, mikrobiologian dosentti
Toini Holopainen	Ekologisen ympäristötieteen professori
Janne I. Hukkinen	Ympäristöpolitiikan professori
Nina Janasik-Honkela	Tutkijatohtori, FT
Pekka Jokinen	Professori
Veijo Jormalainen	Professori
Tuomo Kalliokoski	Tutkijatohtori, MMT
Patrik Karell	Biotalouserikoistutkija, ekologian ja evoluutiobiologian dosentti
Anne Kasurinen	Akatemiatutkija
Saana Kataja-Aho	FT
Minna Kivimäenpää	Ympäristöekologian dosentti
Matti J. Koivula	Yliopistotutkija, ekologian ja luonnonsuojelubiologian dosentti
Atte Komonen	Maa- ja metsätaloustieteen tohtori
Kaisa Korhonen-Kurki	Ympäristöpolitiikan dosentti, VTT
Erkki Korpimäki	Professori
Raine Kortet	Professori
Janne Kotiaho	Ekologian professori
Jari Kouki	Professori
Markus Kröger	Yliopistonlehtori, dosentti
Markku Kuitunen	Ympäristötieteen professori (emeritus)
Liisa Kulmala	MMT

Jan Kunnas	Ympäristöhistorian tohtori
Timo Kuuluvainen	Yliopistonlehtori, MMT, metsäekologian dosentti
Anssi Lensu	Ympäristötieteen yliopistonlehtori, FT
Matti Leppäranta	Professori
Andreas Lindén	Erikoistutkija, ekologian ja evoluutiobiologian dosentti
Tapio Linkosalo	MMT
Anna Lintunen	MMT
Sirkku Manninen	Ympäristöekologian dosentti
Annamari Markkola	Kasvi- ja maaperäekologian dosentti
Tuomas J. Mattila	Erikoistutkija, tekniikan tohtori
Lauri Mehtätalo	Apulaisprofessori, metsäbiometriian dosentti
Juha Mikola	Yliopistonlehtori
Annikki Mäkelä	Professori
Sanna Mäkeläinen	FT
Mikko Mönkkönen	Professori
Pekka Niemelä	Professori (emeritus)
Eero Nikinmaa	Professori (emeritus)
Jenni Nordén	FT
Kai Norrdahl	Professori
Nina Nygren	Ympäristöpolitiikan yliopistonlehtori, HT
Ossi I. Ollinaho	Ympäristösosiologi, tekniikan tohtori
Otso Ovaskainen	Professori
Pauli Paasonen	Yliopistotutkija, fysiikan dosentti
Markus Piha	FT
Mari Pihlatie	Akatemiatutkija
Anna Maria Pirtilä	Yliopistotutkija, dosentti, FT
Timo Pukkala	Professori, MMT
Kaisa Raitio	Ympäristökommunikaation dosentti, YTT
Taina Ruuskanen	Ilmakehätieteen yliopistonlehtori, FT
Alexi Räsänen	Tutkijatohtori, FT
Laura Saikku	Ympäristötieteen dosentti, FT
Ilkka Savolainen	Tutkimusprofessori (emeritus)
Sampo Soimakallio	Erikoistutkija, ympäristötieteen dosentti, TkT
Teemu Tahvanainen	Yliopistonlehtori, dosentti
Olli Tahvonen	Professori
Päivi Tiiva	FT
Timo Vesala	Meteorologian akatemiaprofessori, FT
Tarmo Virtanen	Yliopistonlehtori, ympäristötieteen dosentti
Anna-Liisa Ylisirniö	Erikoistutkija, ympäristötieteen dosentti, FT